

XLV

(Derrera d'una carta d'en Plácit datada a Barcelona 24 Juliol de 1873.)

Estimadíssim amich Mossén Jaume : Tu sabs que la festa del teu Sant Patró es per mi un aniversari, el de la mort den Pau Piferrer, y tot avuy no'l me se traure del cap. No per axó dexaré de acompanyarte en la imaginació a la teua missa y fins y tot en el dinar rodejat de ta bona familia. Salúdala y que Deu te concedesca llarchs y millors anys de vida; encara que'l teu nou estat es el millor remey per no perdre la tranquil·tat y la confiança. Adeu estimadíssim, reb un estret abraç del teu amich

(Seguirá.)

Marian.

ORDINACIONS URBANES DE BON GOVERN A CATALUNYA

ORDINACIONS DE BALAGUER

(1313-1337)

(Continuació)

Comencen bans de pescadors de Balaguer, e daltres persones dela Ciutat o estranyes, que pex volran vendre ni tenir en la Ciutat, los quals son ordenats e aprouats pel batle, e pels pahers, e pels altres prohomens desta Ciutat en conseyll general : los quals volen que sien per tots temps duradors.

Primerament, que, tot pescador de la dita Ciutat, sie tengut de vendre peix sil ha, si es daygua dolç, o de mar, o destany, o encara tot peix salat, a tot hom qui len deman, sies dela Ciutat o estrany, de qualque condició sie, que peix li deman a vendre; e qui contra açó farà, pagarà per ban ij. solidos.

Item, que, nuyll pescador dela Ciutat ne estrany, que peix aport ne age en la dita Ciutat per vendre, nol gos amagar, ne celar, a neguna persona qui a vendre lin deman, sots lo ban damunt dit.

Item, que, als divendres e altres dies de dejunis, los pescadors daquesta Ciutat agen a traure tots e cascan dells, tot lur peix per vendre en la plaça de Sent Salvador, ço es a saber, casquen siles ha iij. soldades ensemps o menys, aytant com naurá, e quel tingue ach per vendre, tro a hora de tercia, si venut nol haue. Equan aquell haie venut, que ni aport altretant, e açó aie a fer casquen, tro ala damunt dita hora de tercia, mentre gens de peix aien a vendre, o sis uol li puxe tenir tot ensemps per molt quen age. Salvant emperó els mesos de Juliol y dagost, els quals noli sien tenguts

de tenir sino tro a hora de miga tercia. Entense emperó aquest ban de peix daygua dolç, e no daltre; mas passada la hora clamunt expressada, en casqun temps, puxen vendre lur peix en lurs alberchis e per la Ciutat, la òn poran. E qui contra aquestes coses e alcuna d'aquestes farà, pagarà per ban ij. solidos.

Item, que, nuyll hom ne nuylla fembra desta Ciutat no gos ajudar a vendre negun peix a negun molner dela Ciutat, ne defora, ne a negun hom estrany, sots ban de ij. solidos.

Item, que, algun pescador de Balaguer, ne estrany, ne altre hom, no gos trer negun peix per vendre fora la dita Ciutat, pus an laurá, tro que ij. dies lagen tengut per vendre, en la plaça de Sent Salvador. E qui contra açó farà, pagarà per ban ij. solidos.

Item, que, tot hom e tota fembra dela Ciutat o estrany; de qualque manera o condició sie, que peix aportarà per vendre en la dita Ciutat, ço es peix fresch, daygua dolç, o de mar, o destany, quel aye a tenir per vendre en la plaça de Sent Salvador, e no en altre loch dela dita Ciutat, sots ban de ij. solidos.

Item, que, negun pescador ni revenedor de peix de la dita Ciutat, no gos comprar peix daygua dolç, ne de mar, que fresch sie, de nuyll hom estrany quel aport a vendre en la dita Ciutat, per rahon de vendre, sots ban de ij. solidos.

Item, que, negun pescador ne altre hom, no gos comprar peix fresch de negun molner de Balaguer, ne destrany, per vendre en la dita Ciutat, sots baus de ij. solidos.

Item, que, tot hom que peix de mar aportarà en la dita Ciutat, per vendre, que, tantost com vingut será, lo pos en la plaça de Sent Salvador si de dia vindrá, sots ban de x. solidos.

Item, tot hom qui peix de mar aportarà per vendre en aquesta Ciutat, lo puxa tenir iij. dies en la dita Ciutat, dela festa de Sent Miquel de setembre, tro a la festa de pascua, e no pus aenant; e qui contra açó farà, pagarà per ban x. solidos.

Item, que, nuyll hom dela Ciutat ni estrany qui peix de mar aportarà a vendre en la dita Ciutat, quel nol gos tenir amagat ni celat dins la Ciutat, ne el terme, sots ban de x. solidos.

Item, que, nuyll hom que peix de mar o daygues dolç aportarà per vendre en esta Ciutat, dela festa de pascua tro ala festa de Sent Michel de setembre, que nol gos tenir en la Ciutat de ij. dies aenant de pus aportat laurá, sots ban de ij. solidos.

Item, que, negun revenedor dela Ciutat ni estrany, no gos comprar negun peix fresch, que en la dita Ciutat sie vengut, dins aquell dia que en la plaça de Sent Salvador será posat, per tal quel puga portar ni trametrie de fora, ne tenir en la Ciutat per revendre, sots ban de ij. solidos.

Item, que, nuyll hom ne nuylla fembra que peix de mar aportarà per vendre en la dita Ciutat, no gos pujar aquell de son preu, pus atorgat laurá de vendre, mas a qual preu lo començarà de vendre, lage a dar e non pus aenant, mas quen puxa fer meylor mercat si fer ho voldrá. E qui contra açó farà, pagarà per ban ij. solidos.

Item, que, negun revenedor de peix noni gos dar menys, ne a maior preu, sinó aytant com aquell de qui laurá comprat lo venie, o a meylor mercat, sots ban de ij. solidos.

Item, que, si nuyll hom estrany aportarará peix fresch de mar, o daygua dolç, en Balaguer, per vendre, que nuyll hom ne fembra dela Ciutat, no gos dir quel peix es seu, ne quey ha part en res, nel li puye vendre, ne ajudar a vendre, sots ban de ij. solidos.

Item, que, nuyll hom desta Ciutat ne estrany, que congres sechs aportarará per vendre, en la dita Ciutat, nols gos remuyllar, sots ban de ij. solidos.

Item, que, tot hom qui peix de mar aportarará, o farà aportar, per vendre, en esta Ciutat, e aquell peix vindrá de nit, que lende-má matí tantost lo porte en la plaça de Sent Salvador per vendre, sots ban de x. solidos.

Item, que, neguna persona stranya ne privada, de qualsevol condició o estament sie, no sie tan usats que gosen comprar peix fresch de mar, ni aygua dolç per revendre, dins la Ciutat, ni el terme daquella, sots ban de x. solidos lo venedor, e x. solidos lo comprador, per quiscuna vegada que contra faran.

Item, que, neguna persona no gos mesurá oli ab neguna dotzena, sinó ab aquella que tenen los mustassafs, o que agen auer licencia dels mustaçafts quals que sien; e si lo contrari faran, que per quiscuna vegada pách de ban x. solidos.

Item, que, tot hom qui portará peix de mar per vendre en la ciutat de Balaguer, lage a vendre a pes, ço es plom enrs? per liura e no meyns, e quel age a vendre als fors davall scríts, en quiscun temps allí contengut; e que agen a tenir tots los pesals de ferre, o de pedra ab engastament de fferre, sots ban de x. solidos.

Primo, storco, se ven tot layn la liura xij. diners.

Item, tonyina, de cuaresma x. diners la liura, e de carnal viij. diners la liura. Congre fresch als dits fors.

Item, dalfi a tot layn, a vj. diners la liura.

Item, corbayll, reig, amfós, carina, e altres peixos senblants, se venen a divendres, e a dejunis, a viij. diners la liura e a dia de carn a vij. diners la liura. E de cuaresma per gracia a viiij. diners.

Item, musols, lops, lices, orades, palomides, e altres peixos semblants, a dia de carnal a vij. diners la liura. Item, a divendres e dejunis, a viij. diners. E de cuaresma per gracia a viiij. diners.

Item, tot peix vermeyll, axí com es pagell, moll, paguer, storpia, gembol, e altres peixos semblants, a dia de carn vij. diners. Item, a divendres e dejunis, viij. diners. E de cuaresma per gracia a viiij. diners.

Item, que, tot peix de rocha, axí com es garch, marbre, verada, paregols, oblada, corchs, griues, curters, verats, salps, corba, e xangló, se vene a divendres e dejunis de cuaresma, a viij. diners. E de carnal a vij. diners la liura.

Item, luernes, la liura en cuaresma e dejunis, a vij. diners. E de carnal a vj. diners.

Per cunell, musola, e tot peix bestinal, la liura a iij. diners.

Per luços, e aranyes, de cauresma per gracia viij. diners la liura. A divendres e dejunis vij. diners. E de carn vj. diners.

Item, remols e avenardes, palaya blanca, zanoga de mar, se vene de cuaresma a dejunis e a divendres, viij. diners la liura. E de carnal vij. diners.

Item, moleres, jerles, besuch, bisols, boga, sorell, bonitol, e aguylls, a divendres, e dejunis, e de cuaresma, vij. diners la liura, e de carnal, vj. diners.

Item, lagosta se vene tot layn, la liura, a vij. diners.

Item, stadenya, e banosa, lena e matell se vene a divendres, e dejunis de cuaresma, e de carnal, iij. diners la liura.

Item, tot peix destany, se vene la liura a v. diners.

Item, oronelles, malues, golfas, se vene, de cuaresma e dejunis e a divendres, a v. diners la liura. E de carnal, a iij. diners.

Item, lagostí gros e menut, se vene, de cuaresma a dejunis e a devendres, e de carnal a x. diners la liura.

Item, sardina bella, se vene de cuaresma, per gracia, a vij. diners la liura; a devendres e a dejunis a vj. diners la liura. E de carnal v. diners la liura.

Item, ladella, bequerut, exceptat magenqua, se vene, de cuaresma e devendres e a dejunis, a v. diners la liura. E de carnal a iij. la liura.

Item, alatxa e tot peix menut de carraua, se vene, a tot layn, la liura a iij. diners.

Item, Emperador, e spets, se vene, de cuaresma e a dejunis, e a devendres, la liura v. diners. E de carnal iij. diners.

Item, rajades e strutes, toltes les cohes e la mocha, se venen de cuaresma per gracia v. diners la liura. E de carnal a iij. diners.

Item, gats ab mocha, a tot layn, la liura iij. diners.

Item, sipies, canadelles, calamars, e altres peixs semblants, se venen, a devendres e a dejunis, viij. diners la liura. E de carnal a vij. diners la liura.

Comencen bans de çabaters, establits e ordenats pels prohomens e per lo batle del senyor Comte, approuats e confermats en conseyll general, per tots temps duradors.

Primerament ordenaren, que, negun çabater desta Ciutat ne altre hom que çabates hinc tendrà per vendre, no gos vendre çabates de moltó, per de cordouá, sots ban de v. solidos.

Item, que, no gosen vendre negun cuyr adobat, ni adobar, ne obrar, ne a obrar, sinó per aytal com será, sots ban de v. solidos.

Item, que, a digmenge, ne a festa anal, no gosen parar foral portal al obrador, salvant en fira, o en retorn, e j. mes de messes, sots ban de v. solidos.

Tots los teixidors daquesta Ciutat e cascun daquells, axí dobra de li, com de lana, de paratge, o daltra, sien de tenir bon pes, e leyal, e dret, sots ban de x. solidos.

Item, quel braç del pes e langaella, e tot lais deles cordes del pes a amont, sien de fferre, sots ban de v. solidos.

Item, que, tinguen liures, e miges liures, e quarterons, e miges arrones, e arrones, e tot altre pes, de ferre, o de pedra ab encastament de fferre, sots ban de v. solidos.

(Seguirá.)

L'Ortografia del «Diccionari Català-Valencià-Balear» de Mn. Antoni M.ª Alcover

Segons llegim en lo «Bolletí» d'abril-setembre d'enguany, los redactors del «Diccionari» han adoptada la grafia y en lloch de *i* com a conjunció copulativa. Los ne felicitèm y ahora volèm esperar que no s'aturarán a mitg camí en la bona carrera empresa, ans se resoldrán a adoptar totes les altres grafies tradicionals en nostra llengua, qui, si no pervingué a fixarles definitivament per manca d'edat daurada, no per axò dexà d'anar resolvent tots los problemes ortogràfichs que totes les llengües romàniques encontraren en l'edat mitjana, en tal guisa qu'avença a la major part d'elles en regularitat y perfecció.

Hi ha dos punts capdalts qui són estats oblidats en les controversies ortogràfiques, essent causa del esgarriament de molts: lo fet que l'ortografia sia accidental respecte a la llengua, no vol pas dir que sigui arbitraria; ja sabèm que la llengua es essencialment constituïda per la parla, en termens qu'ab Saussure, Meillet y altres filòlechs, pot hom afermar que'l llenguatge del segle XIV no es lo d'avuy; emperò l'accident ortogràfich es aquell més fermament empeltat en la seva saba, en termens qu'en totes les llengües es precisament l'ortografia ço qui perpetúa trèts y distinctius desapareguts y, en conseqüència, dóna la clau a fonemes y sintagmes que no hem heretats. D'ací ve la discrepancia entre ortografia, espill d'un estat arcaich, y prosodia, reflexe de la llengua viva, en molts idiomes moderns, per exemple l'anglès y francès. Y, a despit d'aytal dificultat, que'l català no té ni de molt en tal grau, cap idioma modern renuncia a formes